

การบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง
แบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลเวียงกาหลง
อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

INTEGRATING THE PRINCIPLES OF APARIHANIYA-DHAMMA TO PROMOTE A
PARTICIPATORY POLITICAL CULTURE AMONG CITIZENS IN WIANG KHA LONG SUBDISTRICT
MUNICIPALITY, WIANG PA PAO DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

พระอธิการเทพพิทักษ์ คุณวฑฒโน (อินใจ), พระครูธรรมธรรณูเที่ยง พุทธสาวิโก และ สมยศ ปัญญามาก

Phra Athikan Thepphitak Khunvaddhano (Injai),

Phrakhruthammathon Bunthiang Puddhasavako and Somyot Panyamak

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

Master of Political Science Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Phayao Campus

Corresponding author, e-mail: theppitakainjai@gmail.com, Tel. 0942693532

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน (2) เปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และ (3) เสนอแนะแนวทางในการบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน โดยคำนวณจากสูตรของทาโรยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม ใช้สถิติพรรณนา และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป หรือคน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปแบบอุปนัย และการตีความ ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาล ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทค้ำค้ำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$) เป็นลำดับแรก และด้านวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทไพร่ฟ้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) เป็นลำดับสุดท้าย ตามลำดับ

2) ผลการทดสอบสมมติฐาน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 5 ตัวแปร

3) การบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่ยั่งยืน เกิดจากการใช้เวทีประชาคม กระตุ้นความรับผิดชอบ ควบคู่การเคารพกฎกติกาและมติส่วนรวม โดยอาศัยการตัดสินใจที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และปราศจากอคติ ใช้ทุนทางสังคมและศรัทธาในศาสนาเป็นศูนย์รวมความสามัคคี การบูรณาการนี้ช่วยยกระดับประชาชนสู่การเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ กล้าแสดงออก และร่วมตรวจสอบการบริหารท้องถิ่นอย่างมีจริยธรรม ส่งผลให้ประชาชนมีระดับเทศบาลเข้มแข็งและลดความขัดแย้งในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การบูรณาการ, วัฒนธรรมทางการเมือง, หลักการบริหารนิยธรรม

Abstract

This research article aims to: (1) study the participatory political culture of citizens (2) compare the participatory political culture of citizens, and (3) suggest guidelines for integrating the principles of Apariha Dhamma to promote participatory political culture among citizens in the Wiang Kalong Sub-district Municipality, Wiang Pa Pao District, Chiang Rai Province. This research employs a mixed-methods approach, combining quantitative research with a sample population of 380 people (calculated using Taro Yamane's formula), using questionnaires and descriptive statistics, and qualitative research with 10 key informants, using interviews. Data was analyzed using inductive reasoning and interpretation. The research findings indicate that

1. The analysis of the level of participatory political culture among citizens in the Wiang Kalong Subdistrict Municipality, Wiang Pa Pao District, Chiang Rai Province, showed an overall high level ($\bar{X}=4.20$). When categorized by aspect, the narrow-minded political culture aspect was found to be at the highest level ($\bar{X}=4.33$), followed by the subservient political culture aspect at the lowest level ($\bar{X}=3.99$).

2. Hypothesis testing revealed that sample groups with different genders, ages, education levels, occupations, and incomes exhibited statistically significant differences in their overall participatory political culture at the 0.05 level. Therefore, all five hypotheses were rejected.

3. Integrating the principles of Aparihaniyadhamma to promote participatory political culture revealed that sustainable participatory political culture is achieved through the use of community forums to stimulate responsibility, coupled with respect for rules and collective decisions. This relies on decision-making that respects elders and is unbiased, utilizing social capital and religious faith as a unifying force. This integration elevates citizens to become informed, assertive citizens who ethically monitor local administration. This leads to stronger municipal democracy and effectively reduces community conflict.

Keywords: Public Pparticipations, Integration, Political Culture, Principle of Non-Decline

บทนำ

วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การปกครอง เป็นผลผลิตของความรู้ ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติทางการเมืองของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอด จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง โดยวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นผลของการแสดงออก พฤติกรรมของคนในสังคม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ที่สะท้อนให้เห็นภาพของการเรียนรู้เป็นเสมือนแนวทางของพฤติกรรม ในการเสริมสร้างพลังให้ประชาชนได้ยึดถือปฏิบัติ ซึ่งการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองนั้นต้องอาศัยกระบวนการอบรม ปลูกฝัง หล่อหลอม กล่อมเกลา ทั้งค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ จากสถาบันหลักที่สำคัญ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันสื่อมวลชน และจากสถาบันทางสังคม อื่น ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (Political Change) วัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีอิทธิพลต่อสถาบันทางการเมือง ซึ่งเห็นได้จากปัญหาการพัฒนาทางการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาทั่วไป พบว่า แม้นำเอารูปแบบการเมืองการปกครองแบบ

ประชาธิปไตยมาใช้แล้วก็ตาม แต่ในความเป็นจริงกลับปรากฏว่าเป็นประชาธิปไตยเพียงรูปแบบ ส่วนเนื้อหาห่างไกลกับประชาธิปไตยที่แท้จริงอยู่มาก เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนนั่นเอง ทั้งนี้ถ้าประชาชนในระบอบการเมืองนั้นมีวัฒนธรรมที่โน้มเอียงไปในทางที่ไม่สอดคล้องกับหลักการหรืออุดมการณ์ประชาธิปไตยแล้ว ก็ยากต่อการสร้างความเป็นสถาบันให้แก่ระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้ ดังนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาทางการเมือง เพราะระบบการเมืองใดจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจความ ศรัทธาเลื่อมใสของประชาชนที่มีต่อระบบการเมือง(อุดม พิริยะสิงห์, 2562)

วัฒนธรรมทางการเมืองได้เริ่มต้นจากการอบรมกล่อมเกลாதองศาทางสังคม ซึ่งเป็นทั้งระดับ ครอบครัว นอกครอบครัว และการเรียนรู้ในระบบการเมืองที่เป็นจริงภายในสังคม สังคมไทยเป็นสังคม ที่เน้นความเป็นอิสระ คนในสังคมมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง การดำรงชีวิตของผู้คนเป็นไป อย่างสบาย ไม่ถูกกดดัน ซึ่งเป็นการอบรมที่เกิดขึ้นในระดับครอบครัว ส่วนในระดับนอกครอบครัว อิทธิพล ของระบบราชการและอำนาจของรัฐ ค่านิยม อำนาจนิยม มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอม วัฒนธรรม การเมืองที่ยอมรับอำนาจ (กมล สมวิเชียร, 2564) อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนในสังคมบางส่วนในสังคมไทยก็เรียนรู้การต่อต้านอำนาจ และการมีพฤติกรรม การเมืองรูปแบบอาริยะขัดขืน มากขึ้น อันเป็นผลจากการเข้าใจสภาพการเรียนรู้ ทางการเมือง และการเปิด การให้เสรีภาพภายในระบบการเมือง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ขึ้นอยู่กับ สภาพแวดล้อมทางสังคม และสถาบันทางสังคม และการเมืองที่ปัจเจกชนนั้น ได้สัมผัส นอกจากนี้ นิสัยพื้นฐาน ของคนไทยบางอย่าง คือ การแสดงออกความต้องการที่ไม่ ตรงไปตรงมา หลีกเลี่ยงการแสดงออกที่เปิดเผย หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ซึ่งเป็นนิสัยพื้นฐานของสังคมที่ ทำให้กระบวนการและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมได้มีการ ปิดเปื้อนในสังคมไทยการที่จะพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยให้มีเสถียรภาพและมีความ มั่นคงอย่างต่อเนื่องได้นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์แห่งเงื่อนไขต่างๆ และขึ้นอยู่กับ การทำงานอย่าง มีประสิทธิภาพ ของสถาบันทางการเมืองแล้ว ยังจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างวัฒนธรรม ทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในความสำนึกของประชาชน

การที่จะพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยให้มีเสถียรภาพและมีความ มั่นคงอย่างต่อเนื่องได้นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์แห่งเงื่อนไขต่างๆ และขึ้นอยู่กับ การทำงานอย่าง มีประสิทธิภาพ ของสถาบันทางการเมืองแล้ว ยังจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างวัฒนธรรม ทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในความสำนึกของประชาชน (สกนธ์ จันทักษ์, 2529) อภิธานียธรรม เป็นหลักธรรม หนึ่งสำหรับใช้ในการปกครองและเสริมสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เพื่อป้องกันมิให้การ บริหารหมู่คณะ เสื่อมถอยแต่กลับเสริมให้เจริญ สามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมู่ชนและผู้บริหารบ้านเมือง ยึดเป็น หลักในการ ปกครอง โดยปฏิบัติตามหลักการร่วมรับผิดชอบที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม นำไปสู่ความ เจริญรุ่งเรือง อภิธานียธรรม 7 ประการ ประกอบด้วย 1) หมั่นประชุม กันเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกัน ประชุม 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีบัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4) เคารพผู้อาวุโส 5) คุ่มครองสตรี 6) เคารพปู ชนียสถานและปูชนียวัตถุ 7) จัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย ดังนั้นคุณธรรมแต่ละข้อเป็นเหตุให้เกิดความสามัคคีใน หมู่คณะ ส่งเสริมคุณภาพในการบริหาร รวมถึง นำไปใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น พื้นฐานทาง ความคิดทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของคนในสังคมไทยส่วนใหญ่ได้รับ อิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ทั้งด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ด้านพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ซึ่งประเด็นเหล่านี้ได้เป็นข้อถกเถียงกันมาเป็นระยะเวลา ยาวนาน แต่คนในสังคมก็ยังคงดำรงชีวิตอยู่ได้อย่าง ปกติสุข แม้จะเกิดความขัดแย้งในเรื่องความคิดทาง การเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบตะวันตกที่ยังไม่

ลงตัว ไม่ลงรอยกับวิถีชีวิต แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาได้มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทาง การเมืองที่ดี และเป็นพื้นฐานทางด้าน ความคิดแล้ววัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนใน สังคม

เทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ทาง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง แต่ในมิติทางการเมืองและการบริหารจัดการท้องถิ่น ยังคงเผชิญกับ ความท้าทายในการดึงศักยภาพของประชาชนมาใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ความแตกต่างทาง ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ อาจส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมและความ เข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมืองมีความแตกต่างกัน ซึ่งหากขาดกลไกหรือหลักคิดที่ยึดโยงจิตใจของคนในชุมชน เข้าด้วยกัน การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยั่งยืนย่อมทำได้ยาก เพื่อให้เกิดการส่งเสริมวัฒนธรรมทาง การเมืองที่เข้มแข็ง การนำหลักการบริหารนิยธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความไม่เสื่อม เป็นธรรมที่สร้างความ สามัคคี และก่อให้เกิดความเจริญในหมู่คณะมาบูรณาการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง หลักธรรมนี้เน้นการประชุม กันเนืองนิตย์ การเลิกประชุมพร้อมกัน การเคารพกฎกติกา และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการประชาธิปไตยสมัยใหม่ที่เน้นการเสวนา และการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมี ส่วนร่วมในเขตเทศบาลตำบลเวียงกาหลง และเปรียบเทียบความแตกต่างตามปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการ เสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่เข้มแข็งและยั่งยืนตาม แนวทางพุทธศาสนาและวิถีประชาธิปไตยสืบไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
- เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบูรณาการหลักบริหารธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองแบบมี ส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาโดย การใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิง ปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีดำเนินการวิจัย มี ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง มีชื่อ อยู่ในทะเบียนบ้าน มีสัญชาติไทย ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 7,602 จากประชากรทั้งหมด 8,697 คน (รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ประจำปี พ.ศ. 2564 ท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงกาหลง, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และ วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน มีสัญชาติไทย ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 7,602 คน จากการคำนวณ หาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยได้จากการใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 380 คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ในการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportional Sampling) กับประชากร ให้กระจายไปตามจำนวนประชากรชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงกาหลง จากนั้นผู้วิจัยสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรของแต่ละชุมชน โดยวิธีการอย่างง่าย (Random Simple Sampling) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546) เพื่อหาบุคคลที่เป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถาม

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารและจากงานวิจัย ต่างๆ โดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

(2) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

(3) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(4) นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

(5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

(6) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และรวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

2) การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาล ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัด เชียงราย แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้สร้างเป็นข้อคำถามตามกรอบแนวคิด

ขั้นที่ 2 ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัย ตามกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจน และใช้ดัชนีความสอดคล้องหรือค่า IOC โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น

ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item; Objective Congruence: IOC) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านลงความเห็น

ขั้นที่ 4 นำเครื่องมือไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try out) กับประชากรที่เป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงกาหลงที่อยู่ใกล้เคียง และไม่ถูกเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น (Reliability Coefficient) ของ Cronbach's Coefficient (α-Coefficient) ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ไม่ต่ำกว่า 0.70

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ใช้แจกกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตนำเสนอด้านนายเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงกาหลง เพื่อประสานงานกับผู้นำชุมชนเพื่อนำไปให้ประชาชนที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน 380 ชุด

2) รวบรวมแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทาง สังคมศาสตร์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพรรณนาความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาล ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัด เชียงราย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงมาตรฐาน (Standard Deviation) กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best) (Best, John W., 1981)

2) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาล ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัด เชียงราย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ทั้งซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม จำนวน 10 คน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ บูรณาการหลักการบริหารธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัด เชียงราย จำนวน 2 รูปหรือคน

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ ที่มีมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบูรณาการหลักการบริหารธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัด เชียงราย จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารและผู้บริหารในเทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัด
เชียงราย จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 4 ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน
3 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อ
สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเจาะลึกเสริม ผลการวิจัยที่ได้จากการ
วิจัยเชิงปริมาณ

2) การสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย
ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัยที่มี
ส่วนเกี่ยวข้องกับการ บูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในเทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการ
สร้างแบบสัมภาษณ์

(2) ข้อมูลที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นประเด็นคำถามสำหรับสร้างแนวทางการ สัมภาษณ์
จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ

(3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน
5 คน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง และความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนความชัดเจน และการใช้ภาษา
ที่เหมาะสมของข้อคำถาม

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมี
ขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้
สัมภาษณ์

2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์
ตามที่กำหนดไว้

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขอ
อนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกเสียงและถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์โครงสร้าง สรุบบแบบอุปนัย (Inductive
Approach) และการตีความ (Interpretation) จากปรากฏการณ์ในพื้นที่ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนา
วิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายการบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทาง
การเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้เฉลี่ยในระดับ 20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน ผลการวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาล ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาล ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายด้านวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทค้ำแคบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) และด้านวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทไฟฟ้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เป็นลำดับสุดท้าย ตามลำดับ

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐาน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาล ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ * $p < 0.05$ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้ง 5 ตัวแปร

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรม 7 ประการสามารถนำมาใช้เป็นกรอบคุณค่าและแนวทางเชิงปฏิบัติในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลเวียงกาหลงได้อย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับบริบทชุมชน โดยหลักหมั้นประชุมกัน เนืองนิตย์ช่วยเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจในกิจการสาธารณะของท้องถิ่นมากขึ้น อันเป็นฐานสำคัญของการเมืองภาคพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น ขณะที่หลักพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำ ส่งเสริมบรรยากาศความสามัคคี ความรับผิดชอบร่วม และการทำงานเชิงเครือข่ายระหว่างประชาชน ผู้นำชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันนำไปสู่การขับเคลื่อนกิจกรรมสาธารณะอย่างมีพลังและลดความขัดแย้งในชุมชน

ในด้านหลักปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ และมติของชุมชน พบว่าเป็นกลไกสำคัญในการหล่อหลอมวัฒนธรรมการเคารพกติกา ความเป็นธรรม และความโปร่งใสทางการเมือง ส่งผลให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎหมายและมติสาธารณะโดยสมัครใจ ส่วนหลักเคารพนับถือผู้ใหญ่ ผู้นำ และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน มีบทบาทในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการบริหารจัดการสาธารณะ ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองตั้งอยู่บนฐานของความไว้วางใจและความชอบธรรมทางสังคม ขณะเดียวกัน หลักไม่ลุแก่อำนาจช่วยส่งเสริมคุณธรรมทางการเมือง ทั้งในระดับผู้นำและประชาชน โดยเน้นการใช้อำนาจอย่างมีขอบเขต ตรวจสอบได้ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ หลักให้ความเคารพนับถือ บုชา และบำรุงรักษาพุทธสถาน รวมถึงหลักจัดให้ความอารักขา ค้ำครอง และป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์และผู้ทรงศีล มีส่วนในการหล่อหลอมคุณค่าทางจริยธรรมและศีลธรรมในสังคมท้องถิ่น ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมิได้มุ่งเพียงผลประโยชน์เชิงอำนาจหรือวัตถุ แต่ตั้งอยู่บนฐานของคุณธรรม ความเสียสละ และความสงบสุขของชุมชนโดยรวม กล่าวโดยสรุป การบูรณาการหลักการบริหารนิยธรรมทั้ง 7 ประการ สามารถเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลเวียงกาหลงได้อย่างรอบด้าน ทั้งในมิติการมีส่วนร่วมเชิงกระบวนการ ความสามัคคีทางสังคม การเคารพกติกา และการธำรงคุณธรรมทางการเมือง อันนำไปสู่ความเข้มแข็งและความยั่งยืนของการปกครองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาล ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาล ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายด้านวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทค้ำแคบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านวัฒนธรรมทางการเมืองมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) และด้านวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทไฟฟ้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เป็นลำดับสุดท้าย ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย สิงอุตม (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ขณะเดียวกันผลการศึกษาสภาพทั่วไปวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลยตามหลักอุปถัมภ์ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r = .871^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า หลักอุปถัมภ์กับการออกเสียงเลือกตั้ง ด้านการสื่อสารทางการเมือง ด้านจิตสำนึกทางการเมือง และด้านการเป็นตัวแทนกลุ่มหรือพรรคการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ในขณะเดียวกันหลักอุปถัมภ์กับการเป็นอาสาสมัครทางการเมือง ด้านการเป็นกลุ่มสังเกตการณ์ทางการเมือง และด้านการเคลื่อนไหวทางการเมืองกลับมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระวุฒิชัย ภูริวฑฒโน (บริคุต) (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ด้านหลักอุปถัมภ์ 7 ประการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, $s.d. = 0.48$) และระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 5 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, $s.d. = 0.56$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยในด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านมีจิตสำนึกทางการเมือง ($\bar{X} = 3.93$, $s.d. = 0.57$), รองลงมา ได้แก่ ด้านเห็นคุณค่าและความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 3.52$, $s.d. = 0.77$), และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านตื่นตัวทางการเมือง ($\bar{X} = 2.47$, $s.d. = 0.79$)

2. ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐาน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ * $p < 0.05$ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้ง 5 ตัวแปร สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิรัตน์ แก้วเจริญ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต เทศบาลบ้านเขววัน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารานุกรม 6 ประการ กับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านเขววัน อำเภอเมืองแพร่

จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงมาก ($r = .684^{**}$) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ด้านหลักสารานุกรม 6 ประการกับ การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านเซตวัน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระวรวิฑูรี วรวิฑูรีเมธี (สือโฮ้ง) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรม 7 กับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = .636^{**}$) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักอภิธานิธรรม 7 มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

3. ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนตามหลักอภิธานิธรรม 7 เกิดจากการใช้เวทีประชาคมกระตุ้นความรับผิดชอบ ควบคู่กับการเคารพกฎกติกาและมติส่วนรวม โดยมีกระบวนการตัดสินใจที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและปราศจากอคติ อีกทั้งยังใช้ทุนทางสังคมและศรัทธาในศาสนสถานและผู้ทรงศีล เป็นศูนย์รวมจิตใจเพื่อสร้างความสามัคคี การบูรณาการนี้ช่วยยกระดับประชาชนจากวัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้าสู่การเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ กล้าแสดงออก และร่วมตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นอย่างมีจริยธรรม ส่งผลให้กระบวนการประชาธิปไตยในระดับเทศบาลมีความเข้มแข็งและลดความขัดแย้งในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของธงชัย สิงอุตม (2564) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า หลักอภิธานิธรรมกับด้านการออกเสียงเลือกตั้ง ด้านการสื่อสารทางการเมือง ด้านจิตสำนึกทางการเมือง และด้านการเป็นตัวแทนกลุ่มหรือพรรคการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ในขณะที่เดียวกันหลักอภิธานิธรรมกับด้านการเป็นอาสาสมัครทางการเมือง ด้านการเป็นกลุ่มสังเกตการณ์ทางการเมือง และด้านการเคลื่อนไหวทางการเมืองกลับมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ส่วนการพัฒนารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย ผลการวิจัย พบว่า การประเมินผลแบบจำลองวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย ในภาพรวม พบว่า ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 2 ด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และการพัฒนารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย ประกอบด้วย ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง ด้านการสื่อสารทางการเมือง ด้านจิตสำนึกทางการเมือง ด้านการเป็นตัวแทนกลุ่มหรือพรรคการเมือง ด้านการเป็นอาสาสมัครทางการเมือง ด้านการเป็นกลุ่มสังเกตการณ์ทางการเมือง ด้านการเคลื่อนไหวทางการเมือง การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน และคนรุ่นใหม่ และธรรมาภิบาลทางการเมือง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม) (2564) ได้ศึกษาวิจัยการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอภิธานิธรรม 7 ได้แก่ 1. การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 2. ความพร้อมเพียงกันประชุม 3. การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4. การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม 5. การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการคุ้มครองผู้อ่อนแอ 6. การเคารพหลักการ

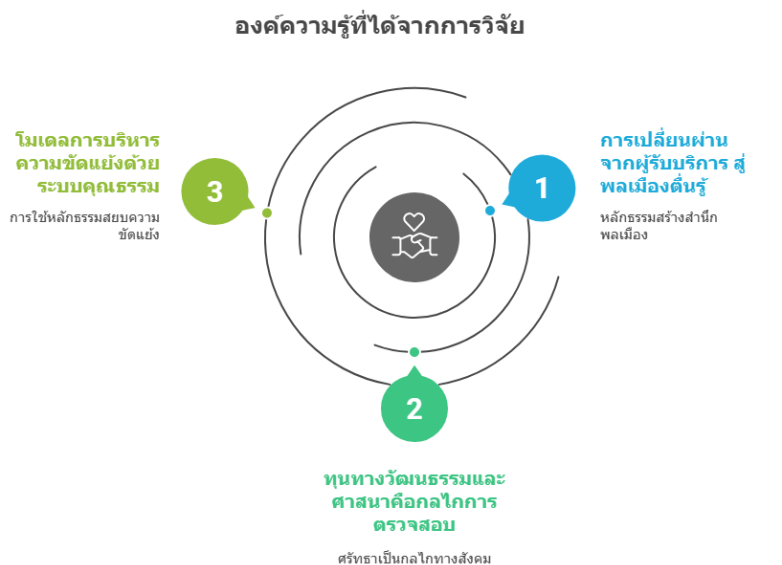
สถานของประเทศชาติบ้านเมือง 7. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{x} = 3.99$) รองลงมาคือ ด้านการให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ ($\bar{x} = 3.98$) และต่ำที่สุด คือ ด้านการหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ($\bar{x} = 3.05$) การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการสะท้อนให้เห็นกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประยุกต์ระหว่างพุทธจักรและอาณาจักรให้มีความสอดคล้องกันอย่างลงตัว

องค์ความรู้ใหม่

1. การเปลี่ยนผ่านจากผู้รับบริการ สู่พลเมืองตื่นรู้ งานวิจัยนี้ค้นพบว่า หลักธรรมไม่ได้มีไว้เพียงเพื่อความสงบทางจิตใจ แต่เป็นเครื่องมือสร้างสำนึกพลเมือง โดยเฉพาะการบูรณาการหลักธรรมข้อที่ 1 และ 2 (การประชุมเนื่องนิตย์และพร้อมเพรียง) เปลี่ยนสถานะของประชาชนจากแบบไพร่ฟ้า ที่รอรับสวัสดิการเพียงอย่างเดียว ให้กลายเป็นผู้ที่ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงพุทธ

2. ทูตทางวัฒนธรรมและศาสนาคือกลไกการตรวจสอบ องค์ความรู้ใหม่ชี้ให้เห็นว่า ในบริบทเวียงกาหลง ศรัทธาในศาสนสถานและผู้ทรงศีล (หลักที่ 6-7) ไม่ใช่เรื่องงมงาย แต่เป็นกลไกทางสังคมที่แข็งแกร่งกว่ากฎหมายทางการเมือง ประชาชนใช้พื้นที่ทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และสร้างจริยธรรมทางการเมือง ทำให้การตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นมีความเข้มแข็งเพราะมีฐานมาจากหิริโอตตปละ และความรับผิดชอบต่อชุมชน

3. โมเดลการบริหารความขัดแย้งด้วยระบบคุณธรรม งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมมักนำมาซึ่งความเห็นต่าง แต่การใช้หลักธรรมข้อที่ 4 และ 5 (เคารพผู้อาวุโสและไม่ลุแก่อำนาจ) คือองค์ความรู้ในการสยบความขัดแย้งทางการเมืองด้วยจารีตประเพณี ทำให้การมีส่วนร่วมในเทศบาลตำบลเวียงกาหลงมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นการวิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ภายใต้ระบบเคารพอาวุโสและปราศจากอคติส่วนตัว

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย: เวียงกาหลงโมเดล

จากแผนภาพสรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงลึกที่ใช้หลักอภิธานิธรรม 7 เป็นซอฟต์แวร์พาวเวอร์ (Soft Power) ในการเชื่อมโยงโครงสร้างส่วนบน (กฎหมาย/นโยบายเทศบาล) เข้ากับโครงสร้างส่วนล่าง (วิถีชีวิต/ศรัทธาของประชาชน) เกิดเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมเพียงเพราะหน้าที่ตามกฎหมาย แต่มีส่วนร่วมด้วยคือ สำนักแห่งความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อความเจริญของท้องถิ่นอย่างไม่เสื่อมถอย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลตำบลเวียงกาหลง ควรบรรจุแผนการส่งเสริมวิถีพลเมืองตามหลักอภิธานิธรรม ไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นการสร้างพื้นที่ส่วนกลางที่เชื่อมโยงระหว่างวัด โรงเรียน และชุมชน (บวร) เพื่อใช้เป็นกลไกสร้างความร่วมมือทางการเมือง

2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ส.ล.) ควรนำรูปแบบ "เวียงกาหลงโมเดล" ไปศึกษาเพื่อเป็นแนวทางนโยบายระดับจังหวัด ในการใช้ต้นทุนทางจริยธรรมมาเสริมสร้างธรรมาภิบาลในท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์วัฒนธรรมสูง

3. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ควรบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับหลักสูตรพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โดยใช้สถาบันทางศาสนา เป็นเครือข่ายในการรณรงค์การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ปราศจากอคติ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้นำชุมชนและประชาชน ควรนำผลการวิจัยไปจัดทำธรรมนูญตำบลเวียงกาหลง" เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการอยู่ร่วมกันตามหลักจริยธรรมและเมตตาของชุมชน

2. กองสวัสดิการสังคม ควรใช้ผลการวิจัยเป็นฐานข้อมูลในการระดมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนชาวบ้าน เพื่อตั้งเข้ามาเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาโครงการที่เปราะบางหรือเสี่ยงต่อความขัดแย้ง

3. สื่อท้องถิ่นและประชาสัมพันธ์เทศบาล ควรนำองค์ความรู้ใหม่เรื่อง พลเมืองตื่นรู้ในวิถีพุทธ ไปผลิตสื่อสร้างสรรค์ เพื่อสร้างกระแสการเมืองเชิงบวกและสร้างความภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กมล สมวิเชียร. (2564). วัฒนธรรมการเมืองไทยกับการพัฒนาการเมือง. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2546). นโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธงชัย สิงอุตม. (2564). การพัฒนารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธงชัย สิงอุตม. (2564). การพัฒนารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม). (2564). การนำหลักพุทธธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวรวุฒิ วรวุฒิเมธี (สื่อโฮ้ง). (2564). การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวุฒิชัย ภูริวุฒโน (บริคุต). (2565). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ประจำปี พ.ศ. 2564 ท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงกาหลง. (2568).

สกนธ์ จันทักษ์. (2529). ผลของการเรียนรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิรัตน์ แก้วเจริญ. (2564). การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสาธิต เทศบาลบ้านเขววัน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อุดม พิริยะสิงห์. (2562). การเมืองเบื้องต้น. มหาสารคาม : ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

Best, John W.. (1981). Research in Education. New Jersey: Prentice Hall, Inc..